

Veileder for lokallag

HÅNTERING AV VANSKELIGE SAKER

Konflikter, straffbare forhold og sanksjoner

Innhold

INNLEDNING.....	4
FOREBYGGENDE ARBEID.....	5
Respekt for andres grenser.....	5
Risikosituasjoner og risikoadferd.....	5
Tips til forebygging.....	6
HVEM KAN VARSLE OG HVOR SKAL VARSEL KANALISERES?.....	6
Alle kan varsle.....	6
Anonyme varsel.....	7
Hvordan kommer et varsel inn til organisasjonen.....	7
Hva skjer når noen sender inn et varsel?.....	7
ANSVAR FOR HÅNTERING AV SANKSJONSSAKER.....	8
Varsel mot medlem.....	8
Varsel mot tillitsvalgt.....	8
Personer utenfor organisasjonen.....	8
Hendelser utenfor organisasjonen som involverer medlemmer.....	9
VANSKELIG SAK I LOKALLAGET – HVA SKAL JEG GJØRE?.....	9
Hvor finnes reglene for håndtering av slike saker i lokallagene?.....	10
Kan vi straffe noen hvis de ikke har brutt noen lov?.....	10
Figur: veiskiller i håndtering av potensiell sanksjonssak i lokallaget.....	11
HÅNTERING AV MINDRE ALVORLIGE SAKER.....	12
Korrigerende eller konfliktløsende samtaler.....	12
STRAFFBARE FORHOLD OG POLITIANMELDelse.....	13
Økonomiske misligheter hvor en mistenker brudd på straffeloven.....	13
Overgrep, vold eller seksuell trakassering.....	14
Rasisme, diskriminering og hatytringer.....	14
Andre straffbare forhold.....	14

Hvem politianmelder?.....	14
Hvordan anmelde?.....	15
Søke råd hos politiet.....	15
Når medlemmer er under politietterforskning.....	15
ORDINÆRE SANKSJONSSAKER.....	15
Grenseoverskridende adferd.....	15
Øvrige saker.....	15
KONFLIKTSAMTALE.....	16
Konflikt mellom to personer.....	17
Sak mot en enkeltperson.....	17
Hva skal en samtale inneholde?.....	17
Ved uteblivelse fra samtale.....	17
SANKSJONSBEHANDLINGEN.....	17
GRADER AV SANKSJON OG BRUDD PÅ DIREKTIVER.....	19
Suspensjon eller utelukkelse.....	19
Eksklusjon.....	20
Andre straffereaksjoner.....	20
Sanksjoner ved brudd på direktiver (kun sanitet).....	20
EKSEMPLER PÅ SAKER.....	21
Eksempelsaker – økonomiske misligheter.....	21
Eksempelsak – grenseoverskridende adferd.....	22
Eksempelsak – trusler på nett.....	23
Eksempelsak – krangel i styret.....	24
ALLE PARTER MÅ IVARETAS.....	24
Den som har blitt utsatt.....	25
Den det sanksjoneres mot.....	25
KONTAKTINFO OG RESSURSER.....	25
ORDLISTE OG ORDFORKLARNG.....	26

Innledning

I alle organisasjoner oppstår det vanskelige saker, også i Norsk Folkehjelp. Dette kan variere fra alvorlige saker som krever politianmeldelse, til saker som beror mer på uenighet og personkonflikter.

Menneskers opplevelse av alvorlighetsgrad kan variere, og det er viktig for Norsk Folkehjelp at alle meldinger om vanskelige saker tas på alvor. Eksempler på vanskelige saker i lokallag kan være brudd på vedtekter, etiske retningslinjer og direktiver, tyveri og underslag, overgrep og grenseoverskridende adferd, rasisme, mobbing, personkonflikter mellom aktive medlemmer i laget eller uprofesjonell oppførsel.

Som en grunnregel skal alle meldinger eller mistanker om vanskelige saker tas tak i umiddelbart.

Norsk Folkehjelp skal være en organisasjon hvor det er trygt å være for alle. Vi har nulltoleranse for rasisme og diskriminering, mobbing og ekskludering, grenseoverskridende adferd, seksuell trakassering og maktovergrep. Alle som opplever å bli møtt med fordommer eller negative holdninger basert på hvem man er eller identifiserer seg som oppfordres på det sterkeste til å si ifra. Vårt arbeid med å bygge en inkluderende kultur i organisasjonen er avhengig av at vi får vite, så vi kan forhindre at det skjer igjen. Ved å varsle om slike hendelser blir vi som organisasjon et bedre sted å være – og vi skal kontinuerlig jobbe for at terskelen for å si i fra er lav nok.

I denne veilederen vil du finne svar på de vanligste spørsmålene rundt håndtering av vanskelige saker, og sanksjoner. Vi ser på eksempler, definisjoner, saksgang, hvor varsel skal kanaliseres og hvilke sanksjonsmuligheter som finnes. Vi gir en avgrensing mot det juridiske aspektet, og prøver å vise vei for lokallag som får en vanskelig sak i fanget og skal finne ut hvordan den skal håndteres.

Det er vanskelig å gi en detaljert oppskrift på hva laget må gjøre når ulike saker oppstår. Dette fordi det finnes så mange nyanser og alvorlighetsgrader at tilsynelatende like tilfeller kan kreve ulik håndtering. Det er få tillitsvalgte som har mengdetrening med slike saker, og derfor er det viktig å understreke at det finnes råd og veiledning å få. Ingen ansvarspersoner, utsatte eller personer som har blitt betrodd en hendelse, skal trenge å sitte alene og lure på hva man skal gjøre.

Bruk gjerne denne veilederen som et oppslagsverk for det du lurer på, du trenger ikke lese alt fra start til slutt. Hvis du står fast, gå direkte på «kontaktinfo og hjelp» så finner du veien til noen som kan hjelpe deg.

Forebyggende arbeid

Alle lokallag bør jobbe kontinuerlig med forebyggende arbeid, både innenfor konfliktløsning, åpenhet og sikre en respektfull måte å være rundt hverandre på. Ledere må ta ekstra ansvar for å bygge den kulturen man ønsker seg i laget, og gå foran som gode forbilder. Ved å være obs på maktforhold, sikre åpne og gode kommunikasjonslinjer mellom styret og medlemmene, adressere risikoadferd og skape trygge arenaer hvor alle kan føle seg velkomne, vil laget kunne tåle vanskelige saker og håndtere dem enklere enn hvis disse tingene ikke er på plass.

Er laget flink til å løpende ta tak i saker som oppfattes som små eller ubetydelige vil en kunne forebygge for gjentakelse, og eventuelt forhindre at små saker blir kimen til store konflikter senere. De aller fleste saker, om de er små og uavklarte eller store og alvorlige, vil som regel eskalere om en ikke tar tak i dem. I alvorlige saker vil den uønskede adferden kunne gjenta seg med fare for nye offer eller ny skade på organisasjonen. I mindre alvorlige saker kan saken utvikle seg til gjentakelser som er mer alvorlig neste gang.

Respekt for andres grenser

Personlige grenser er ulike fra person til person, og for å sikre at alle opplever Norsk Folkehjelp som et godt sted å være bør ledere og medlemmer adoptere en omgangsform som ikke kan oppleves som ubehagelig eller krenkende ovenfor andre. Det kan handle om å være tilbakeholden med fysisk kontakt, som at det er forskjell på å gi og ta en klem, eller at man ikke forteller vitser som spiller på sex, kjønn, legning osv. Lokallagene oppfordres til å bygge en kultur hvor det er ok å gi tilbakemeldinger og små korrigeringer til hverandre løpende, uten at dette blir tatt ille opp.

Risikosituasjoner og risikoadferd

En viktig del av det forebyggende arbeidet er å være obs på risikosituasjoner, og unngå risikoadferd. Det er ikke sånn at all adferd er ok, helt frem til det punktet hvor man bryter vedtektene eller en lov. Lokallag bør jevnlig vurdere hvilke risikosituasjoner som finnes i lokallaget, og snakke åpent om grenser, omgangsform og regler. Spesielt når det gjelder voksen-barn relasjoner, og ungdom-ungdom relasjoner. Hvis noen i laget driver med risikoadferd, uten at konkrete kjøregler er brutt, må laget gi korreks og la personen vite at dette er risikoadferd. Eksempler kan være at en voksen stadig drar på tur alene med en liten gruppe ungdommer, utstrakt bruk av privat kommunikasjon på sosiale medier, unødvendig berøring under øvelser, språkbruk som er på grensen med mer. Selv om vedkommende ikke mener noe galt er det viktig at risikoadferden opphører for å unngå misforståelser eller uønskede hendelser i fremtiden.

Maktforhold spiller en stor rolle i risikosituasjoner. Verv og ansvar gjør at man har en maktposisjon ovenfor andre, og dette er det viktig å være bevisst på. Makt kan gjøre at andre respekterer deg, frykter deg, ser opp til deg, ikke vil si nei til deg, eller gjøre at man oppfører seg annerledes i din nærhet. Ledere står derfor i en nøkkelposisjon i å bygge det miljøet man ønsker seg i laget, og forvalte den posisjonen man har med klokskap. Å anerkjenne dynamikken som maktforhold gir er første skritt på veien.

Tips til forebygging

Et lokallag kan gjøre mange ulike forebyggende grep, og mye vil være avhengig av hvilken type aktivitet og frivillighet som laget utøver. Likevel finnes det generelle tips til å forebygge uønskede hendelser, og lokallag oppfordres til å finne sine egne knagger å henge dette arbeidet på.

1. Ha mangfold i laget, og spesielt blant de tillitsvalgte og frivillige (alder, kjønn, bakgrunn mm).
2. Unngå at laget styres av en tett vennegruppe / familie eller gruppering som gjør det vanskelig for andre å si i fra.
3. Ha lav terskel for å gi støtte og konstruktive tilbakemeldinger til hverandre
4. Kommuniser i hovedsak med medlemmer gjennom åpne felles kanaler, som mailer eller lagets kontoer i sosiale medier – ikke som privatpersoner.
5. Identifiser risikosituasjoner og potensiell risikoadferd i lagets aktivitet, spesielt i arbeid med barn, ungdom, flyktninger og andre sårbare grupper. Legg plan for hvordan gjøre situasjonene trygge for alle involverte.
6. Ta tak i risikoadferd med en gang det oppstår og gi korrigerende på adferd
7. Ha gode rutiner på innhenting av [politiattest](#) og [egeklæring](#)
8. Legg opp aktiviteter på en måte som gjør at alle føler seg velkomne og inkludert

Alle lokallag kan ta kontakt med ressursgruppen i administrasjonen for hjelp til å gjennomføre forebyggende tiltak i sine lokallag. Dette er lurt å gjøre på et tidspunkt hvor laget ikke har noen pågående vanskelige saker, for da vil det være lettere å snakke åpent om disse tingene og bygge opp gode rutiner. Hvis laget allerede sitter med en vanskelig sak kan ressursgruppen være behjelpelig med å veilede laget i å bygge nye rutiner og jobbe med eventuelle problemer som har oppstått. Dette kan skje både før, parallelt med eller etter en vanskelig sak har oppstått.

Hvem kan varsle og hvor skal varsel kanaliseres?

Alle kan varsle

Alle, både i og utenfor organisasjonen, som mistenker at, er vitne til, eller opplever at organisasjonens vedtak, vedtekter, retningslinjer eller direktiver blir grovt brutt gjennom tale, handling eller medvirkning til slik opptreden som vil skade medlemmer og/eller svekke tilliten eller omdømmet til organisasjonen kan varsle. Det kan også den som opplever/ oppfatter trakassering, rasisme, diskriminering, økonomiske misligheter, tyveri eller andre straffbare forhold, slik som grenseoverskridende adferd/ seksualkrenkninger, andre vanskelige saker som en ønsker å varsle om. På bakgrunn av hendelser eller meldinger om hendelser, kan alle organisatoriske ledd i Norsk Folkehjelp selv ta initiativ til å varsle om hendelser eller enkeltpersoner. Tillitsvalgte kan ofte motta varsler eller betroelser, og skal på bakgrunn av sin rolle melde saker videre til det aktuelle lokallagstyret eller sanksjonsutvalget.

Anonyme varsel

Det er mulig å be om at varsleren blir anonymisert, eller å få lov til å varsle anonymt. Varsler må da om mulig informeres om at saken blir vanskeligere å undersøke. Det blir vanskeligere å kunne konfrontere en person, dersom den vedkommende skal ha gjort noe mot, er en anonym person. Et anonymt varsel vil kunne svekke saken og gi dårligere grunnlag for en reaksjon fra organisasjonen. Et anonymt varsel vil vanskeliggjøre tilbakemelding til varslere.

Det er allikevel viktig å kunne ha åpning for anonyme varsler for å kunne avdekke alvorlige forhold som det ellers ikke hadde blitt varslet om. Varselet vil også kunne brukes som tilleggsinformasjon til andre varsler, og dermed styrke andre saker.

Hvor kommer et varsel inn til organisasjonen?

Varslinger, eller bekymringssaker, kan komme inn til organisasjonen på mange vis. Det kan være skriftlig varsel sendt til leder i lokallaget. Det kan være varsel sendt til sanksjonsutvalget nasjonalt. Det kan være foreldre som varsler ungdomsgruppelederen. Det kan være en ungdom som varsler muntlig på vegne av en annen ungdom til en ansatt. Det kan være ressursgruppa for grenseoverskridende adferd som mottar et varsel etter en sentral samling i organisasjonen. Og mange andre veier og måter å fange opp et varsel på.

Ofte brukes ikke begrepet varsel i denne fasen, men det må alltid vurderes som et varsel. Det kan være en bekymring for noe, eller noe man lurer på var greit/ugreit, at man søker råd og hjelp for å finne ut om dette må håndteres eller om det var over streken.

Den som mottar varsel må søke informasjon/ bistand for å få hjelp til å kanalisere varselet der det hører hjemme. Først når varselet er kanalisert til rett sted kan man starte arbeidet med selve varselet. Hvis den som mottar varselet ikke er i posisjon til å behandle det, må varselet videresendes til rett instans, uten videre undersøkelse.

- Saker som skal håndteres lokalt etter §15 i vedtektene kanaliseres til leder/ styret i lokallaget.
- Saker som omhandler tillitsvalgte, eller grove/gjentatte brudd på interne kjøreregler skal håndteres av sanksjonsutvalget

I saker som angår grenseoverskridende adferd skal det i tillegg til relevant sanksjonsledd også tas kontakt med ressursgruppen for grenseoverskridende adferd i sentral administrasjon for rådgivning. Ressursgruppen er ikke et vedtaksorgan men bidrar til å veilede og avklare. Ressursgruppen kan hjelpe til med å sende varslinger dit de skal behandles, eller avklare hva som må gjøres i saker hvor man er usikker på om man vil varsle eller ikke. Hvis man er usikker på noe som har skjedd kan man snakke med ressursgruppen. Her kan man få støtte og hjelp samt anbefalinger til videre håndtering eller saksgang.

Hva skjer når noen sender inn et varsel?

Varselet kanaliseres videre til riktig instans eller behandles hos den som har mottatt varselet. Den innledende undersøkelsen av varselet består av å få klarhet i hva varselet handler om, hva som har

skjedd, hvem som er involvert, og hvor og når det skjedde. Dette inkluderer å avklare om det som har skjedd er et lovbrudd og skal anmeldes. Organisasjonen skal ikke selv etterforske, men undersøke og innhente nok informasjon til at de som håndterer varselet får klarhet i hva som bør gjøres videre. Hensynet til den utsatte og hans ønsker bør alltid ha forrang i fasen hvor saken undersøkes.

Hvis forholdet skal anmeldes, skal den det er varslet om ikke bli kontaktet før politiet er ferdig med sin etterforskning. Dette for at politiet får første samtale med involverte parter og for å sikre bevis. Unntak fra dette er behov for å suspendere personer der vurderingen er at det er stor fare for gjentakelse eller hvis det er akutt behov for å skjerme medlemmer eller mindreårige. I saker hvor det ikke er direkte straffbare forhold, men snakk om brudd på organisasjonens interne kjøreregler så vil organisasjonens eget apparat for sanksjonssaker og oppfølging av utsatte parter iverksettes med en gang. I straffbare saker vil organisasjonen likevel kjøre en parallell behandling for å sikre sanksjonering av de som har begått overtramp, men dette må skje uten å ødelegge for en eventuell politietterforskning og vil da håndteres deretter. I avsnittene under vil det beskrives mer detaljert hvem som må gjøre hva, og hvordan, når sanksjonssaker eller vanskelige saker skal håndteres. Alle ledd som behandler sanksjonssaker har taushetsplikt, og det er kun de som må involveres i å få avklart saken som får vite hele eller deler av innholdet i en sanksjonssak.

Ansvar for håndtering av sanksjonssaker

Varsel mot medlem

Dersom det er et ordinært medlem som kan ha gjort noe galt skal styret i det lokale laget behandle saken, med mindre saken er så alvorlig at lokallagets sanksjoneringsnivå ikke er nok. Da må saken meldes til sanksjonsutvalget. Saker som gjelder seksuelle overgrep, vold eller grenseoverskridende adferd skal alltid meldes inn til ressursgruppen for rådføring. Ved mistanke om lovbrudd må politiet konsulteres.

Varsel mot tillitsvalgt

Dersom det er en tillitsvalgt som kan ha gjort noe galt skal Sanksjonsutvalget behandle saken. Tillitsvalgte er årsmøtevalgte tillitsvern og oppnevnte funksjoner av styret/ utvalg.

Personer utenfor organisasjonen

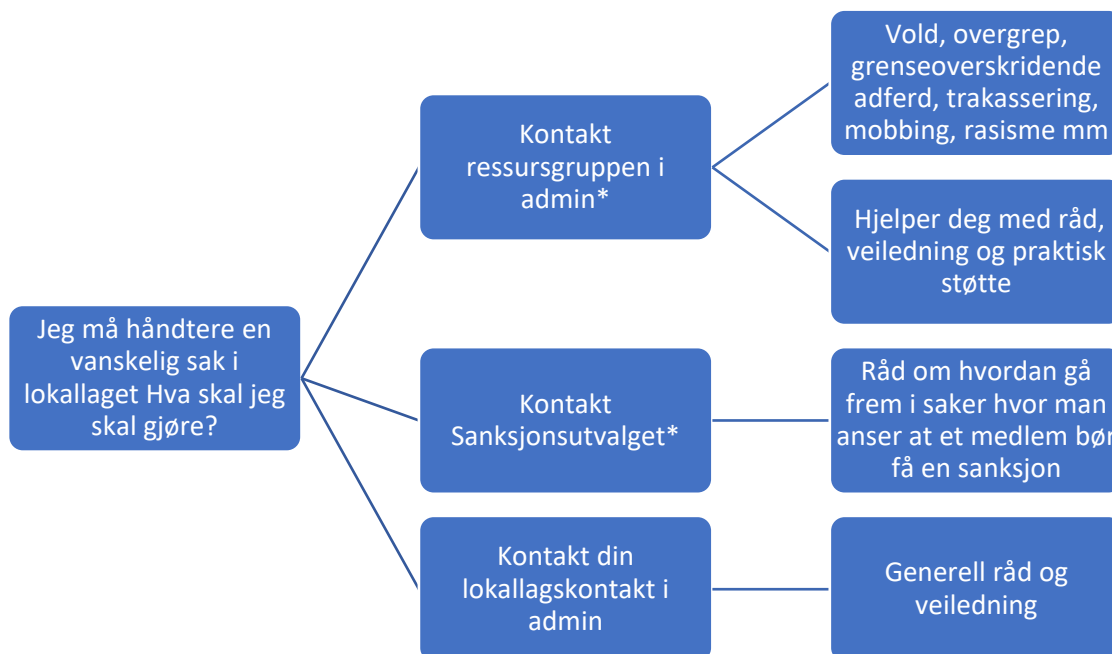
Dersom det varsles om personer som ikke er medlemmer, knyttet til hendelser i organisasjonens regi eller på annen måte relevant for Norsk Folkehjelp må organisasjonen undersøke saken/ vurdere om saken bør politianmeldes/ kontakte barnevern/ vurdere å kontakte ressursgruppen for grenseoverskridende adferd. Fokus må være på å ivareta de som er utsatt. Saken kan ikke behandles i henhold til §15 i vedtektene men organisasjonen skal bistå i å hjelpe den/de utsatte til å melde saken til andre relevante instanser, og støtte opp om medlemmet. Personer som ikke er medlemmer kan varsle om medlemmer/tillitsvalgte i Norsk Folkehjelp.

Hendelser utenfor organisasjonen som involverer medlemmer

Når man er medlem eller tillitsvalgt i Norsk Folkehjelp kan man gjennom aktiviteter og engasjement i lokalsamfunnet sitt bli en person som sterkt identifiseres med Norsk Folkehjelp. Maktforhold mellom medlemmer og tillitsvalgte, spesielt mellom ung og voksen, vil også gjøre seg gjeldende på fritiden. Noen ganger kan det være vanskelig å ta av seg hatter og roller. Det er derfor ikke automatikk i at hvis en hendelse oppstår på fritiden så kan man klinisk skille dette mellom en persons virke i Norsk Folkehjelp. For eksempel hvis en voksenleder i Norsk Folkehjelp inviterer til fest, og inviterer ungdommer fra ungdomsgruppen. Selv om dette skjer på fritiden, og ikke i regi av Norsk Folkehjelp, så er rollene og relasjonene så tett knyttet til Norsk Folkehjelps virke at dette likevel kan være en sanksjonssak. I saker som oppstår med medlemmer og tillitsvalgte på fritiden, er dette et vanskelig terreng å navigere i, og sakene krever stor grad av skjønn. Hvis man er usikker, spør lokallagskontakten, Sanksjonsutvalget eller ressursgruppen om hjelp – de kan man snakke med uten at det betyr at man formelt har varslet om noe.

Vanskelig sak i lokallaget – hva skal jeg gjøre?

Vanskelige saker i lokallagene kan oppstå på mange ulike måter. Noen ting bygger seg opp over tid, mens andre saker kan komme som lyn fra klar himmel, via et varsel eller ved at man oppdager uregelmessigheter. Lokallagsstyret er det ansvarlige organet i lokallaget som skal håndtere vanskelige saker, men ofte kan byrden falle tungt på lokallagsleder, og man kan føle seg veldig alene. Da er det flere steder å be om hjelp.

For å finne ut hvordan saken i ditt lokallag skal løses kan det være lurt å se på tre hovedfaktorer; alvorlighetsgrad, verv og type sak.

1. **Lovbrudd.** Hvis saken er så alvorlig at man mistenker lovbrudd, eller man vurderer at avvergeplikten trer inn, skal man gå i dialog med politiet.
2. **Tillitsvalgt.** Hvis saken omhandler en person som er tillitsvalgt i lokallaget, som har gjort noe som krever at organisasjonen sanksjonerer/gir en straffereaksjon så skal saken sendes til sanksjonsutvalget og ikke avgjøres i lokallaget.
3. **Overgrep/grenseoverskridende adferd/seksuell trakassering.** Hvis dette er et element i saken skal ressursgruppen i administrasjonen kobles på, da de har kompetanse på denne typen saker.

Det kan fort bli mye fokus på sanksjonering, og hvordan man skal korrigere oppførsel hvis noen bryter de interne kjørereglene i Norsk Folkehjelp. Like viktig som å starte et løp for dette er å ivareta alle som er involverte, og sikre at de føler seg ivaretatt, trygge og tatt på alvor hvis man har opplevd noe som er ugreit i organisasjonen. Dette gjelder spesielt i saker som omhandler mindreårige, og hvis det er snakk om grenseoverskridende adferd, seksuell trakassering eller overgrep.

Hvor finnes reglene for håndtering av slike saker i lokallaget?

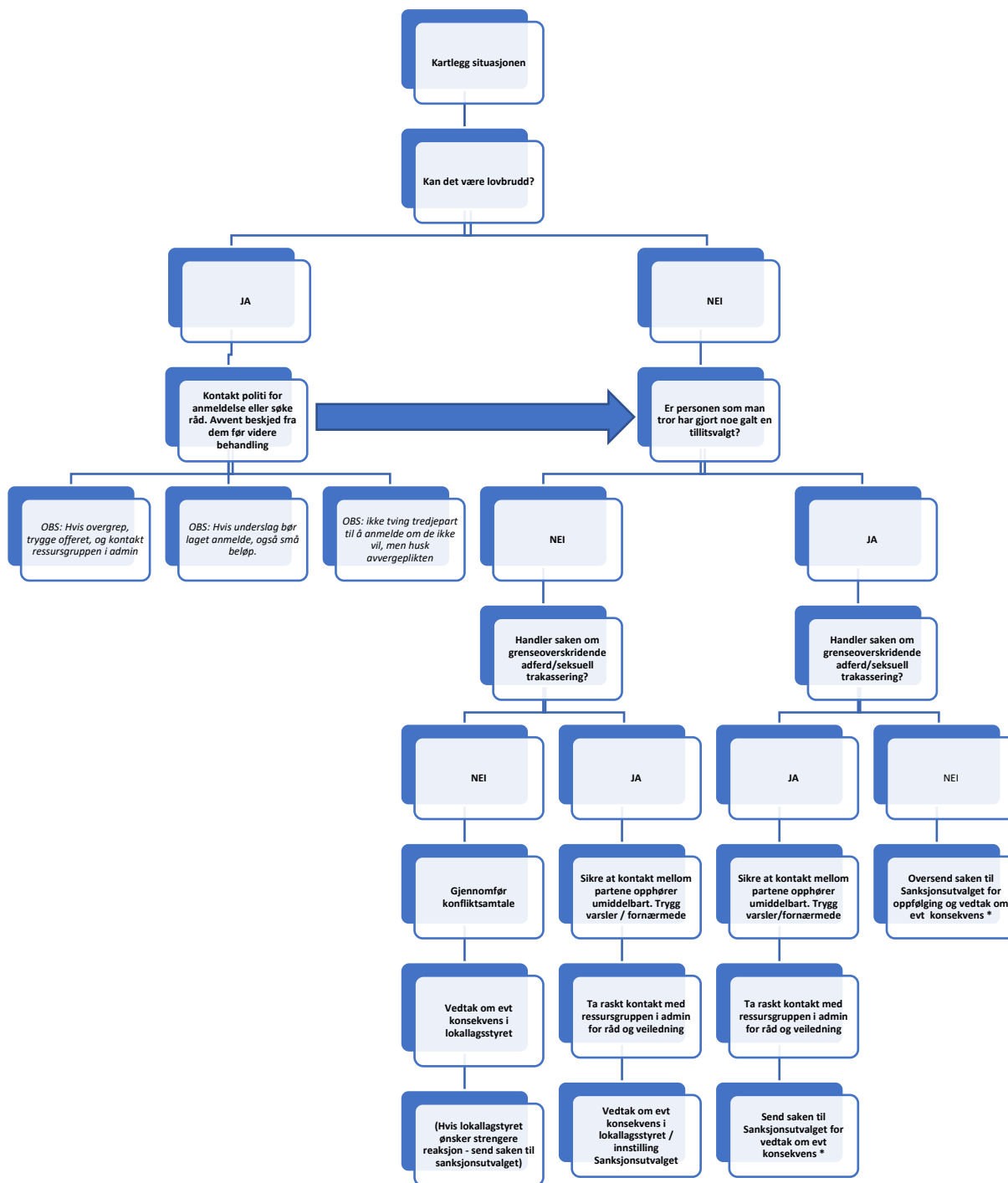
I Norsk Folkehjelp reguleres håndtering av vanskelige saker av [vedtektene](#), hvor §15 beskriver sanksjoner. De overordnede reglene for medlemmers oppførsel i Norsk Folkehjelp er [etiske retningslinjer](#). De som har myndighet til å sanksjonere noen i Norsk Folkehjelp, altså tildele straffereaksjoner som utestengelse, eksklusjon, tap av ansvarsområde med mer, er lokallagenes styrer, sanksjonsutvalget og personalutvalget. Lokallagenes styrer kan gi sanksjoner til medlemmer av laget, men ikke tillitsvalgte. Hvis tillitsvalgte skal sanksjoneres, eller det kreves en særs streng reaksjon, skal sanksjonsutvalget behandle saken. Sanksjonsutvalgets avgjørelser kan ankes til personalutvalget i sentralstyret. Deres avgjørelse er endelig.

Kan vi straffe noen hvis de ikke har brutt noen lov?

Norsk Folkehjelp har vedtekter, retningslinjer, direktiver og vedtak som ikke er omfattet av Norges lover. Organisasjonen kan reagere ovenfor medlemmer eller organisasjonsledd som bryter «de interne spillereglene» i organisasjonen, selv om det ikke er gjort lovbrudd i juridisk forstand. Det er ingen menneskerett å få være medlem i Norsk Folkehjelp, eller å få ha verv eller roller i organisasjonen. Dette samspillet er basert på tillit, og brudd på denne tilliten kan føre til konsekvenser; alt fra en korrigerende samtale til permanent eksklusjon fra organisasjonen som helhet.

Medlemmer skal ha tilgang på dokumenter som regulerer organisasjonens virke og aktiviteter. Aktive medlemmer som utfører roller på vegne av organisasjonen skal bli gjort kjent med de aktuelle dokumentene, og for etiske retningslinjer måtte signere på at en har lest og forstått dem. De fleste roller krever at man leverer ren politiattest for å kunne agere på organisasjonens vegne. Medlemmer skal få reaksjoner på sin oppførsel når de bryter de interne spillereglene eller driver med risikoadferd i grenseland mot regelbrudd.

Veiskiller i håndtering av en potensiell sanksjonssak i lokallaget

Håndtering av mindre alvorlige saker

Saker som ikke umiddelbart omfattes av straffelov, grenseoverskridende adferd eller §15 i vedtektene regnes som mindre alvorlige. Samtidig kan de skape grobunn for problemer i lokallaget eller for enkeltpersoner, og må derfor håndteres, selv om det ikke er som en sanksjonssak eller varslings sak å regne. Dette vil i seg selv være et forebyggende grep.

Denne typen saker som er vanskelige, men ikke umiddelbart en straffesak eller sanksjonssak, skal alltid forsøkes løst på lavest mulig nivå. Dette kan være enkeltstående brudd på vedtekter, retningslinjer, direktiver og vedtak, som i seg selv ikke kvalifiserer til en §15 sak. Imidlertid kan gjentatte småbrudd i seg selv kvalifisere til sanksjonssak, da mønster over tid viser at mildere tiltak for korrigerende av oppførsel ikke er tilstrekkelig.

Som hovedregel er det nærmeste organisatoriske ledd, eks lokallagsstyret, som har ansvaret for å ta tak i meldinger om denne typen oppførsel eller saker. Det skal forsøkes løst med korrigerende samtaler eller konfliktsamtaler mellom de involverte parter. Er det medlemmer av lokallagets styre som er involvert må det være personer som oppfattes som nøytrale av partene som forsøker å nøste opp i konflikten. Noen korrigerende samtaler kan være så enkle som at man umiddelbart i situasjonen gir beskjed om at «dette er risikoadferd, ber om at du ikke gjør det på denne måten» - mens andre korrigerende samtaler kan kreve en mer formell struktur.

Korrigerende eller konfliktløsende samtaler

Det er viktig at en i så stor grad som mulig krever konkrete meldinger i konflikter. Den som det varsles om må kunne forholde seg til konkrete hendelser eller beskrivelser av hva som er sagt eller gjort. Formalitetskrav ved behandlingen av slike saker er lavere enn ved varslings om straffesaker og §15 saker. Dersom lokallaget/ organisasjonsleddet ønsker at en på et senere tidspunkt skal kunne henvise til at det er tatt opp saker tidligere, må det skrives et referat eller notat fra møte som alle parter signerer på. Ellers regnes dette som en mer uformell samtale rundt problemene.

Det bør være minst tre personer til stede ved en slik formell samtale, inkludert partene, slik at det i ettertid kan bli mindre diskusjon om hva som ble sagt.

Bruk gjerne rådgivere fra administrasjonen eller ressursgruppen til å hjelpe med håndtering av slike saker, dersom en selv står «litt fast».

Viktige momenter for mer formelle korrigerende samtaler / konfliktløsende samtaler:

- Gjør partene i saken kjent med at det skal gjennomføres en samtale, og hvorfor
- Vektlegg at saken kommer opp fordi en ønsker en løsning som alle kan være med på videre.
- Alle parter må ha innsikt i tilgjengelig informasjon om saken
- Momenter som ikke vedkommende er gjort kjent med skal ikke kunne ligge til grunn for en reaksjon mot vedkommende.
- Den/ de det gjelder skal gis adgang til å komme med sin versjon og evt. innsigelser mot påstander, før det konkluderes i en tilbakemelding.

- Vær ærlig, også når det er ubehagelig.
- Vær konkret på problemet, ikke baser tilbakemeldingen på synsing eller løse rykter.
- I konfliktsamtaler, vurder om det er hensiktsmessig med samtale med hver part først, før en samtale mellom partene.
- Bli enige om veien videre, endring i adferd osv. Vær mest mulig konkret på hva dette er.
- Konkrete tiltak bør skrives som et notat.
- Dersom det er uenighet om virkelighetsforståelse eller konklusjoner bør det skrives et lite notat hvor det fremkommer at partene er uenige.
- Dersom det skrives et notat må alle parter skrive under på notatet.

Dersom en ikke finner løsninger på saken må en vurdere om saken skal meldes inn som en §15 sak til styret (til sanksjonsutvalget dersom det er en tillitsvalgt), eller for isolert behandling for brudd på direktiver dersom det er sakens kjerne.

Straffbare forhold og politianmeldelse

Hvis man mottar et varsel hvor man får mistanke om straffbare forhold må man trå varsomt. Slike tilfeller krever ofte at man må starte et dobbeltløp i håndtering av varslet, hvor den ene delen som omhandler det straffbare forholdet som hovedregel skal håndteres av politiet. Hvis det skal gjennomføres en politietterforskning må man ta føringer fra politiet og sørge for å ikke starte med interne undersøkelser som kan forkludre en etterforskning. Når organisasjonen skal vurdere sanksjon i saken kan politiets konklusjon ligge til grunn hvis det blir bevist at noe straffbart har skjedd. Samtidig står organisasjonen fritt til å sanksjonere uavhengig av politiets konklusjon. Dette fordi at det i mange saker kan ende opp med en konklusjon hvor politiet ikke kan bevise at noe straffbart har skjedd. Bevisbyrden i straffesaker er veldig høy, men i organisasjonen kan man sanksjonere ut i fra for eksempel et mønster i oppførsel over tid eller ved å velge å tro på varslere i saker som blir «ord mot ord».

I alle saker hvor man mistenker straffbare forhold anbefales det å rådføre seg med politiet hvis man er usikker, og spørre om råd i ressursgruppen eller til sanksjonsutvalget. Når vi har mistanke om at noe straffbart har skjedd skal man på det sterkeste vurdere politianmeldelse, og i det minste initiere en dialog med politiet for å få råd. Det kan være i forbindelse med økonomiske misligheter, tyveri av penger eller gjenstander, vold, overgrep eller grenseoverskridende adferd. Det er viktig at Norsk Folkehjelp som organisasjon ikke legger lokk på straffbare saker, og søker samarbeid med politiet når man er usikker.

Økonomiske misligheter hvor en mistenker brudd på straffeloven.

Anmeldelse av slike saker skal vurderes på det sterkeste. Som et minimum anbefales å søke råd hos politiet for deres vurdering av alvorligheten i saken. Et tyveri er et tyveri uansett hvor stort beløpet er, eller verdien på gjenstanden som er stjålet. Et medlem eller tillitsvalgt kan ikke oppdage/bli gjort oppmerksom på straffbare forhold og la være å varsle om dem.

Overgrep, vold eller seksuell trakassering.

For håndtering av slike saker skal ressursgruppen for grenseoverskridende adferd kontaktes. De vil hjelpe med vurdering av alvorlighetsgrad, behov for umiddelbare tiltak for å stanse pågående uønsket aktivitet, og minimere gjentakelsesfare. Det vil være lokallaget/ sanksjonsutvalget som foretar et hastevedtak om midlertidig suspensjon.

Norsk Folkehjelp skal oppfordre til, og tilby seg å hjelpe fornærmede til å politianmelde saken. Samtidig skal ønskene til den som er utsatt for handlingen respekteres i hvordan man ønsker at saken skal håndteres videre.

Det påligger Norsk Folkehjelp som organisasjon et særskilt ansvar i å følge opp saker hvor det kan være mindreårige/ utviklingshemmede som fornærmede. I noen saker vil også man kunne se at grenseoverskridende adferd/seksuell trakassering mot mindreårige er begått av mindreårige selv. Dette gjør at sakene ikke kan håndteres på samme måte som når det gjelder voksne, verken i straffeapparatet eller internt i organisasjonen. Ressursgruppa for grenseoverskridende adferd skal kontaktes ved slike saker.

Rasisme, diskriminering og hatytringer

Rasismeparagrafen er i Norge et tilnavn på §185 i straffeloven av 2005 som forbyr diskriminerende eller hatefulle ytringer rettet mot noens hudfarge, etnisitet, religion, livssyn, seksuelle legning eller funksjonshemning. Derfor kan varsler som inneholder forhold som rasisme, diskriminering eller hatytringer være straffbare forhold, da slike ytringer eller handlinger ikke er beskyttet av ytringsfriheten. Merk at det er konsekvensen som avgjør om det er rasisme, og ikke alltid motivet til den som utfører handlingen. Ressursgruppen i administrasjonen kan være en støtte i slike saker.

Andre straffbare forhold

For mistanke om andre straffbare forhold må det vurderes politianmeldelse, oppfordre fornærmede til politianmeldelse og/ eller rådføre seg med politiet.

Hvem politianmelder?

Den eller de som er utsatt for den straffbare hendelsen skal i hovedsak være den som anmelder. Personen selv eller lokallaget, dersom det er lokallaget som er den fornærmede part, for eksempel i tilfelle med tyveri. Ved vold, overgrep eller grenseoverskridende saker, spesielt de som angår mindreårige og funksjonshemmede, forplikter organisasjonen seg til å anbefale anmeldelse i samråd med pårørende og hjelpe til med dette. Ønskene til den som er utsatt skal sterkt vektlegges, selv om vedkommende er mindreårig. I overgrepssaker kan det oppleves vanskeligere for offer å anmelde enn ved eksempelvis tyverisaker, og dette må respekteres og tas hensyn til i oppfølging. Samtidig har alle som får informasjon om at noe er en pågående situasjon eller det er overveiende sannsynlighet for at noe skal skje igjen, en lovpålagt avvergeplikt.

Ved alvorlige straffbare forhold kan politiet på eget initiativ innlede etterforskning og innstille på påtale selv om ingen part har anmeldt saken.

Hvordan anmelde?

Ta kontakt med din lokale politistasjon og lever anmeldelse ved fremmøte hos politiet.

Noen saker, som tyveri, kan anmeldes via nettet. Ved personlig oppmøte kan en få råd fra politiet om håndtering av saken. Organisasjonen skal vurdere saken opp mot interne retningslinjer selv om politiet sier at saken ikke er straffbar eller henlegger saken.

Søke råd hos politiet

En trenger ikke å ha en anmeldelse eller være sikker på at det er et straffbart forhold før en kontakter politiet. De kan gi råd uten at det får noe videre konsekvenser eller blir registrert som noen sak mot en eventuell person.

Når medlemmer er under politietterforskning

I samråd med politiet, eller på eget grunnlag, skal det vurderes om det er behov for midlertidig suspensjon mens saken etterforskes av politiet. Dette kan gjøres uten videre utredning/ behandling som sanksjonssak. Det vil være lokallaget/ sanksjonsutvalget som foretar et hastevedtak om midlertidig suspensjon. Hovedformål er å kunne sikre verdier, hindre gjentakelse eller skjerme offer.

Ordinære sanksjonssaker

Saker som er brudd på/ kan være brudd på organisasjonens kjøreregler skal til lokallaget eller sanksjonsutvalget for behandling.

Sakene skal vurderes uavhengig om det i tillegg er gjort strafferettslig forfølgning/ frikjenning i saken, men politiets konklusjon/ domsavsigelse må vektlegges. En frifinnelse vil ikke utelukke at interne sanksjoner kan gis for det som er gjort i saken, da det er flere handlinger som ikke er straffbare men som likevel er brudd på interne kjøreregler, som for eksempel etiske retningslinjer. Dersom det er startet politietterforskning skal saken settes i bero til konklusjon fra politi og domstol foreligger. Se punkt om straffesaker.

Grenseoverskridende adferd

Denne type saker skal alltid meldes til ressursgruppa for grenseoverskridende adferd. Dette fordi sakene ofte har en kompleksitet, det kan være flere parter, saken kan gå på tvers av flere lokale lag og flere

geografiske steder i landet, det er ofte snakk om mindreårige og da må en i tillegg kontakte foresatte. Det kan også være historikk om vedkommende fra andre deler av organisasjonen/ andre lag. Ressursgruppen har også kompetanse om gråsoneproblematikk.

Det er viktig at også gjerningspersonen sikres en god og faktabasert behandling av sakene. Vedkommende må få komme med sin versjon, og bli gjort kjent med påstander og bevis. Organisasjonen plikter å vurdere den mentale belastningen en mistenkt har ved å bli anklaget om grenseoverskridende adferd. Gjerningspersonen kan også være en mindreårig. Dette krever særskilte tiltak.

Ressursgruppen vil hjelpe med vurdering av alvorlighetsgrad, behov for umiddelbare tiltak for å stanse pågående uønsket aktivitet, og minimere gjentakelsesfare. Det vil være lokallaget/ sanksjonsutvalget som foretar et hastevedtak om midlertidig suspensjon.

Øvrige saker

Av øvrige saker som utløser sanksjoner er dette i hovedsak:

- Grove eller gjentatte brudd på vedtekter, sentrale vedtak eller retningslinjer/ direktiver. Her må det skriftlig dokumenteres hvilke vedtekter, vedtak eller retningslinjer/direktiver det er brudd på, og i hvilke situasjoner vedkommende har forbrutt seg.
- Adferd internt i organisasjonen. Det kan også brukes sanksjoner etter dette punktet ved tale, handling og opptreden i situasjoner som ikke har direkte tilknytning til Norsk Folkehjelp, men der handlingen likevel kan svekke Norsk Folkehjelps omdømme og troverdighet. Eksempler på adferdsproblematikk kan være rasisme, kjønnsdiskriminering, ufin omtale av samarbeidspartnere, aktivitet i grupper og organisasjoner som strider mot Norsk Folkehjelps verdier mm.

Når det har oppstått ordinære sanksjonssaker må lokallaget vurdere veien videre, og ofte er det kartlegging av saken, samt gjennomføring av korrigerende samtale (se mindre alvorlige saker) eller konfliktsamtale.

Konfliktsamtale

Før det iverksettes sanksjoner i saker som ikke handler om økonomiske misligheter eller andre straffbare forhold, plikter lokallaget i henhold til vedtektene å gjennomføre en konfliktsamtale. Konfliktsamtaler skal ikke gjennomføres i saker som omhandler grenseoverskridende adferd.

For å sikre at partene blir hørt, skal styret i lokallaget gjennomføre en konfliktsamtale. Dette er den første formelle kommunikasjon med den/ de som varselet gjelder. Konfliktsamtalen skal gi lokallaget et grunnlag for å vurdere om det skal opprettes en sanksjonssak senere. Ved en senere behandling av en eventuell sanksjonssak, skal partene kunne uttale seg på ny, mot de aktuelle beskyldninger som på det tidspunktet foreligger.

Samtalen skal gjennomføres så fort som mulig når man har blitt klar over en konflikt, med formål om å bringe fram alle fakta i saken, rydde unna misforståelser og klare opp i tolkningsspørsmål.

Konflikt mellom to parter

Samtalen skal bestå av de involverte parter, en representant fra styret og en nøytral tredjepart som begge partene i konflikten godtar som møteleder. Dette kan også være rådgiver fra administrasjonen. Begge parter kan i tillegg ta med seg en person de vil støtte seg til hvis de ønsker det.

Sak mot en enkeltperson

Den aktuelle parten kan ta med seg en person til denne samtalen. Utover disse skal en fra lokalt styre og en nøytral tredjepart som begge partene i konflikten godtar som møteleder. Dette kan også være rådgiver fra administrasjonen.

Hva skal en samtale inneholde?

Partene skal være informert om at de er innkalt til en konfliktsamtale. Møtet og samtalen må inneholde bakgrunnen for saken og hvorfor man vurderer sanksjoner. Eventuell dokumentasjon, bevis, vitneforklaringer, bilder, video etc. må legges fram. Dersom noe er anonymisert må dette klart fremkomme med begrunnelse. De som innkaller til samtaler plikter å forberede møte best mulig med alle aktuelle dokumenter tilgjengelig.

Fra møtet skal det føres protokoll som skal ferdigstilles i møtet og underskrives av begge parter. Hvis man ikke kommer til enighet, skal protokollen inneholde begge parters synspunkter før den underskrives. Se også på punkter under «korrigerende samtale» for ytterligere råd til gjennomføring av samtalen.

Ved uteblivelse fra samtale

Hvis medlemmet/partene uteblir fra samtalen, skal det innkalles til ytterligere én samtale før vedtak fattes.

Sanksjonsbehandlingen

All saksbehandling i sanksjonssaker skal være skriftlig. Beslutningen om å iverksette en sanksjonssak må forankres i styret. Styret må behandle et eventuelt sanksjonsvedtak så snart som mulig og innen 14 dager. Den det gjelder skal ha informasjon om det som vedgår hen i saken, og ha mulighet til å legge frem sitt syn på saken. Konfliktsamtale skal gjennomføres (med noen tidligere beskrevne unntak).

De som har tatt initiativ til sanksjoner, er ansvarlig for innhenting av nødvendig dokumentasjon for å kunne treffe vedtak. Når vedtak er fattet, skal informasjon sendes skriftlig til de involverte parter med vedtaket i saken og informasjon om ankemulighetene. Ankefristen er to uker fra brevet med vedtaket er mottatt.

Dersom et medlem det vurderes/ er igangsatt sanksjon mot, melder seg ut av organisasjonen, skal sanksjonsbehandlingen fullføres. Medlemmer har ikke anledning til å flytte sitt medlemskap til andre lag mens saken behandles.

Dokumentasjon i sanksjonssaker:

- Hva har skjedd, og hvorfor fattes en sanksjon.
- Saksfremstillingen må omfatte en beskrivelse av hva som er begrunnelsen for saken.
- Hvilke vedtekter, vedtak, retningslinjer, direktiver er brutt?
- Finnes det bevis, dokumenter, vitner, utskrifter, bilder etc. som kan underbygge påstander, skal den som sanksjoneres ha innsyn i disse og tilsvarende
- Protokoll fra styremøtet der man fatter vedtaket i saken, samt referat fra konfliktsamtalen
- Relevant korrespondanse mellom partene bør dokumenteres.
- [Skjema til Sanksjonsutvalget](#) kan med fordel være utfylt ved innsending til Sanksjonsutvalget

Det kan være en utfordring å formulere gode vedtak i vanskelige spørsmål. Lokallaget kan vedta selv, eller innstille til Sanksjonsutvalget. Et eksempel på en formulering som kan brukes og tilpasses kan være:

«På bakgrunn av innhentede opplysninger, protokoll fra konfliktsamtale (dato) og styremøte i Norsk Folkehjelp (lokallag) (dato) foreslås det følgende;

I henhold til vedtektenes §15.3 utelukkes fra alle rettigheter, så som ordinært medlem, (mannskap i sanitet, søk- og redning og instruktør / kursholder / div) i Norsk Folkehjelp (lokallag) i x år fra (dato).

Bakgrunn for vedtaket er (en totalvurdering av de tilbakemeldinger styret har mottatt om væremåte i forhold til både eget lag, andre lag og medlemmer i eget lagt og andre lag / konkret hendelse som har skjedd), jfr. protokoll fra konfliktsamtale. Ut fra dette finner styret at det ikke er forenlig at han/hun/hen opprettholder rettigheter i Norsk Folkehjelp (lokallag)

I henhold til vedtektenes §15.4 kan vedtaket ankes inn for sanksjonsutvalget i Norsk Folkehjelp. Ankefristen er 30 dager fra brevet med vedtaket er mottatt. Anken skal behandles av sanksjonsutvalget i løpet av to måneder».

I sanksjonssaker er det viktig å ikke spre informasjon og dokumentasjon til andre enn de som strengt tatt har behov for det, og være meget bevisst på hva man formidler av informasjon til berørte parter.

Ett godt råd i så måte er kun å videreformidle selve vedtaket uten å gjengi bakgrunnen/hendelsene som er grunnlaget for vedtaket når noen som ikke er direkte involvert i saken må orienteres. Dette gjelder også ved generell informasjon til laget/medlemmene. Melding om vedtak sendes til de som er omfattet

av saken, og deres berørte lokallag. Meldingen inneholder kun hvilken sanksjon som er vedtatt og eventuelt hvilket tidsrom det omfatter.

I §15 står det at «Alle vedtak om sanksjoner skal begrunnes, og rapport om slike vedtak skal sendes hovedadministrasjonen til informasjon». Dette kan merkes som orienteringssak og sendes lokallagskontakten, eller til sanksjonsutvalget@folkehjelp.no hvor sekretær for sanksjonsutvalget vil motta saken. Denne informasjonen er ment for å sikre at ikke samme personer kan begå overtramp og forflytte seg mellom lokale lag, samt sikre at det finnes oversikt i organisasjonen over generelt omfang av sanksjonssaker. Sanksjonssaker arkiveres i et sikret arkiv med begrenset tilgang.

Grader av sanksjon og brudd på direktiver

For å vurdere riktig grad av sanksjon må flere faktorer vurderes. Hva har vedkommende gjort som resulterer i en sanksjon? Hvilke paragrafer, retningslinjer, direktiver er brutt?

Suspensjon eller utelukkelse

Ved suspensjon eller utelukkelse fratras et medlem sine medlemsrettigheter. Dette innebærer

1. Suspensjon/utelukkelse fra å inneha tillitsverv. Her menes årsmøtevalgte tillitsverv, oppnevnte funksjoner og autorisasjoner.
2. Suspensjon/utelukkelse fra retten til å opptre med godkjenning utover vanlig førstehjelper eller sanitetsmannskap (bør vurderes i samråd med sentralt sanitetsutvalg).
3. Suspensjon/utelukkelse som medlem

Varighet suspensjon (inntil tre måneder):

- Medlemmet løses midlertidig fra medlemsrettighetene.
- Suspending kan gjøres for inntil tre måneder.
- Suspending kan gjøres med øyeblikkelig virkning, ved for eksempel fare for bevisforspillelse, tap av eiendeler etc.
- Styret i lokallaget avgjør hvilken grad og varighet suspensjonen skal ha.

Hvis hendelsen er så grov at suspensjon ikke er tilstrekkelig reaksjon, må andre sanksjoner vurderes, eksempelvis tidsbegrenset utelukkelse.

Medlemmer under politietterforskning skal suspenderes fra Norsk Folkehjelp mens etterforskningen pågår (også hvis etterforskningen varer lenger enn tre måneder).

Varighet utelukkelse:

- Varighet ett år - Styret i lokallaget avgjør hvilken grad av utelukkelse og hvilken varighet som er riktig i gitt tilfelle.
- Varighet fem år - Ved utelukkelse inntil fem år er det lokallaget som innstiller og begrunner, men Sanksjonsutvalget avgjør hvilken grad og varighet av utelukkelse man mener er riktig i gitt tilfelle.

Eksklusjon

Medlemmet blir permanent utelukket fra organisasjonen.

Vedtak om utelukkelse i inntil ett år, innstilling om utelukkelse i inntil fem år og eventuell innstilling om eksklusjon skal fattes med minimum to tredjedels flertall i styret i lokallaget. Dersom det er en tillitsvalgt som er berørt av § 15 skal Sanksjonsutvalget behandle saken. Som tillitsvalgt forstås i denne sammenheng årsmøtevalgte styremedlemmer og kontrollkomité eller styre-/fagoppnevnte verv.

Andre straffereaksjoner

Lokallag eller sanksjonsutvalget kan også administrere andre sanksjoner mot medlemmer som ikke følger spillereglene. Dette må være reaksjoner som henger sammen med overtrampet som er begått, og ha som intensjon å stanse oppførsel eller trykke andre. Eksempler på denne typen reaksjoner kan være hjemsendelse fra arrangementer, avkreves unnskyldning, ikke få mulighet til å dra på kurs/aksjoner, ikke lov å ha ansvar for barn og unge osv.

Sanksjoner ved brudd på direktiver (kun sanitet)

Utdrag fra direktivene til Norsk Folkehjelp Sanitet: *1.4.1 Konsekvenser*

Brudd på direktivene kan føre til:

- Irettesettelse, kritikk eller pålegg om tettere oppfølging fra overordnet organisasjonsledd og/ eller administrasjonen
- Inndragning av enhver autorisasjon/status
- Inndragning av gitt operativ status
- Endring av sanitetsgruppes beredskap

Hovedregel er at laveste mulige nivå kan treffe tiltak og at nivået over er klageinstans. Bakgrunnen for sanksjoner må dokumenteres skriftlig og alle berørte parter må ha anledning til å forklare seg.

Tiltak	Myndighet
Inndragning av instruktørstatus	Sentralt Sanitetsutvalg
Statusendring for sanitetsgruppen	Sentralt Sanitetsutvalg
Inndragning av lederstatus	Under en pågående aksjon: Nasjonal beredskapsleder Ellers: I linje til Sentralt Sanitetsutvalg
Inndragning av ambulanspersonell status	Sentralt Sanitetsutvalg
Inndragning av autorisasjon	Sanitetsleder, styret lokalt, overordnet ledd
Demobilisering av mannskap	Operativ leder under pågående aksjon
Demobilisering av sanitetsgruppe	Nasjonal beredskapsleder under pågående aksjon

Brudd på direktivene kan også føre til andre sanksjoner etter §15, avhengig av hva som har skjedd.

Eksempler på saker

Under er det skissert noen eksempler på saker, med eksempel på hvordan saksgangen kan se ut. Dette kan gi en pekepinn på hvordan slike saker kan løses, samtidig som lokallaget alltid må avstemme opp mot de spesifikke faktorene i sin lokale sak, og hvorvidt den skal løses lokalt eller i sanksjonsutvalget, med eller uten politianmeldelse. Det er viktig å understreke at ingen saker er like. Sakene under er oppdiktet og har ikke bakgrunn i reelle hendelser. Sakene er ment å illustrere typiske tematiske saker som kan oppstå.

Eksempelsak – økonomiske misligheter

Sak 1 – lokallagets leder har ikke dokumentasjon på penger brukt fra lagskassa

Økonomiansvarlig i laget går gjennom lagets regnskap, og oppdager at det er udokumenterte utgifter. Lagets leder har betalt en del regninger som hen ikke kan dokumentere at tilhører laget, og det er også overført pengebeløp som ikke er tilknyttet reiseregning eller andre sporbare reelle utgifter som tilhører laget. Beløpet er ikke så stort, og når leder blir spurt om dokumentasjon sier hen at dette er rotet bort, hen kan sikkert finne det et sted men har ikke tid til å lete nå, og forsikrer om at dette ikke er noe juks. Økonomiansvarlig ønsker å stole på leder, men samtidig ønsker ikke økonomiansvarlig å dekke over eller gå god for dette. Dette kan være svindel, men kan også være en ærlig feil. Samtidig er beløpet så lite at hen er redd politiet ikke vil etterforske, men bare henlegge.

Saksgang: denne saken kan ikke lokallaget fatte vedtak i alene. Mistanken er rettet mot en tillitsvalgt, nemlig leder i laget, og saken skal derfor behandles i sanksjonsutvalget. Samtidig trenger sanksjonsutvalget så mye dokumentasjon som mulig i saken. Økonomiansvarlig kan rådføre seg med politiet om de mener man bør opprette sak, parallelt med at hen kan kontakte sanksjonsutvalget og sende over sin bekymring og den dokumentasjonen som finnes. Leder kan bli suspendert mens det evt pågår en politietterforskning, og sanksjonsutvalget vil ta saken ut av økonomiansvarlig sine hender.

Sak 2: medlem har stjålet utstyr fra lokallaget

Et medlem i laget som har hatt prosjektansvar for ulike aktiviteter slutter i lokallaget. Vedkommende har hatt en av lagets datamaskiner til bruk i sin aktivitet, men har ikke levert den tilbake. Lokallaget henvender seg via mail og telefon gjentatte ganger for å få tilbake datamaskinen men medlemmet svarer ikke.

Saksgang: lokallaget kan prøve på ulike måter å fortsette å komme i kontakt med medlemmet for å få tilbake datamaskinen. Hvis laget ikke oppnår kontakt etter rimelig tid bør laget politianmelde det som et tyveri. Lagets styre kan fatte sanksjonsvedtak i denne saken. Styret i et lokallag kan suspendere et medlem i inntil tre måneder og midlertidig utelukke et medlem i inntil ett år. Når laget har fattet vedtak skal dette sendes en orientering om til administrasjonen, enten til sanksjonsutvalgets sekretær eller til lokallagskontakten. På denne måten kan man sikre at medlemmet ikke flytter sitt medlemskap til et annet lag og gjør det samme der.

Eksempelsak – grenseoverskridende adferd

Sak: voksenleder i laget har vært pågående mot en av ungdommene i ungdomsgruppen

Voksenlederen i laget, som er i 40-årene, har mange aktiviteter sammen med ungdommene i ungdomsgruppen, deriblant hytteturer, aktiviteter på kveldstid, transportetapper i bil osv. En av de 16 år gamle ungdommene varsler til en av de andre ungdommene i gruppa at voksenlederen har vært pågående og klengete. At voksenlederen har begynt å sende meldinger privat på sosiale medier, kommenterer på utseendet til ungdommen, tar seg lange klemmer når de møtes, og insisterer ofte på å kjøre ungdommen hjem og være bare de to alene i bilen. Voksenlederen spøker også om at de er småkjæresten. Den 16 år gamle ungdommen synes dette er ekkelt og vanskelig, men tør ikke si i fra for voksenlederen er godt likt i laget og god venn med alle de voksne i styret. Ungdommen er redd for å ikke bli tatt på alvor, og for at det skal bli dårlig stemning. Hen er også redd for å bli beskyldt for å ha misforstått eller å ikke tåle en spøk. Samtidig vurderer hen nå å slutte i Norsk Folkehjelp fordi dette er så ubehagelig. Ungdommen som får høre denne historien varsler om saken til en av de andre voksne i laget og ber om at det tas grep mot voksenlederen.

Saksgang: hvis voksenlederen er valgt på årsmøtet og derfor er en tillitsvalgt, så skal saken sendes inn til sanksjonsutvalget for videre behandling. Hvis voksenlederen ikke er valgt, men kun en person som har tatt litt ekstra ansvar, så kan lokallaget behandle saken.

I saker som omhandler grenseoverskridende adferd så skal laget rådføre seg med ressursgruppen mot grenseoverskridende adferd, vold og overgrep i administrasjonen. De har god kjennskap til gråsoneproblematikk og kan veilede laget videre. Et typisk løp videre i denne saken kunne vært at ressursgruppen vil be laget prioritere å skjerme ungdommene som er involvert i varsling mot voksenlederen, og sikre at oppførselen fra voksenlederen opphører umiddelbart, inkludert all kontakt med ungdommene. Ungdommene må få snakke med en voksen de stoler på, enten i laget eller i ressursgruppen, og styrkes på at de har gjort det riktige i å varsle, og tilbys støtte mens saken pågår. Det er også viktig å ha samtaler med ungdommene for å avdekke om det har skjedd noe mer, gjerne be om å få se meldinger eller andre bevis mot voksenlederne. Det er viktig å avdekke om det kan ha skjedd noe mer alvorlig eller om det er flere som har blitt utsatt for samme oppførsel. Laget kan rådføre seg med politiet siden ungdommen som har blitt utsatt for voksenlederen er mindreårig. Lokallaget bør ta føringer fra politiet hvis de mener de vil gå videre med saken. Samtidig skal laget ikke anmelde saken hvis den/de som er utsatt for voksenlederen ikke ønsker dette. Laget må støtte og styrke dem til å tørre å anmelde, men ikke overprøve deres avgjørelse.

Voksenleder må suspenderes eller fjernes fra arbeid med ungdom umiddelbart mens politiet, eller evt laget, undersøker hva som har skjedd. Dette for å sikre ungdommene i laget. Vedkommende må få mulighet til å få innsyn i de anklagene som har kommet frem, og til å komme med sin versjon av saken. Det skal ikke gjennomføres konfliktsamtale mellom partene i saker som omhandler grenseoverskridende adferd, men laget må snakke med begge parter hver for seg. Begge parter kan ta med seg en person som støtte under slike samtaler. Lokallaget skal undersøke slike saker ikke ut i fra om det er begått noe kriminelt (det er politiets jobb), men om organisasjonens spilleregler er brutt. Om laget konkluderer med at voksenleder har oppført seg i strid med etiske retningslinjer og oppført seg på en måte som en voksen ikke skal ovenfor ungdommer må laget sanksjonere/reagere mot voksenlederen, og sikre at det ikke blir gjengjeldelsesaksjoner mot de som turte å varsle. Både de som varslet og de andre ungdommene i laget kan trenge støtte i en tid etter en slik sak, uavhengig av utfall i saken mot voksenlederen, og det kan være hensiktsmessig å utarbeide et opplegg sammen med ressursgruppen for å snakke om grenseoverskridende adferd, hva det er og hvem man kan snakke med det om. Lokallaget skal verne særskilt om sine mindreårige medlemmer og være sikre på at de er trygge når de deltar på aktiviteter i Norsk Folkehjelp.

Eksempelsak – trusler på nett

Sak: uthengt på høyreekstreme nettforum

Lokallaget har medlemmer som er engasjert i temaer som skaper mye engasjement og debatt i sosiale medier, som for eksempel innvandring, flyktningpolitikk eller Palestina. Etter en demonstrasjon mot rasisme blir ett av lagets medlemmer fotografert av en høyreekstrem gruppe, og bilde med navn blir lagt ut på nett og sirkulert i ulike høyreekstreme fora. Medlemmet mottar trusler på nett på grunn av sitt engasjement i Norsk Folkehjelp. Medlemmet opplever dette som svært ubehagelig og ber laget om hjelp.

Saksgang: dette er ikke en sanksjonssak i Norsk Folkehjelp, da organisasjonen ikke kan vedta en straffereaksjon mot noen som ikke er et medlem. Organisasjonen plikter imidlertid å ta vare på sine

medlemmer som blir utsatt for trusler og hets som en direkte konsekvens av sitt engasjement i Norsk Folkehjelp. Lokallagets styre bør her støtte medlemmet med det hen trenger, blant annet sikre bevis og bistand til å politianmelde saken. Lokallaget bør være en trygg havn for medlemmet og sikre at vedkommende ikke må stå alene, men føle at hen har organisasjonen i ryggen. Laget kan også kontakte ressursgruppen for hjelp og veiledning, og Norsk Folkehjelps sikkerhetsansvarlige kan konsulteres videre for å se om det finnes et større trusselbilde mot Norsk Folkehjelp i saken, og for hjelp og tips til hvordan medlemmet kan skjerme seg selv i størst mulig grad.

Eksempelsak – krangel i styret

Sak: lokallaget trues av splittelse

To av styremedlemmene er sterkt uenige seg imellom om prioriteringene til laget fremover, og det har blitt mer og mer ampert mellom de to personene. Snart orker de ikke jobbe sammen lenger, og de mobiliserer folk på hver sin side i støtte for sin sak. Laget er i åpen konflikt mellom to fronter og saken ender opp med å skade hele aktiviteten og omdømmet til Norsk Folkehjelp lokalt. Ingen av partene har gjort noe direkte galt, annet enn at de er svært uenige og misliker hverandre sterkt, og krangler til dels mye. De har en omgangstone som ikke er bra, og drar andre med seg ned på samme nivå.

Saksgang: Dette er ikke en sanksjonssak, da det ikke nødvendigvis er noen retningslinjer eller kjøreregler som er brutt. Samtidig er dette en sak som lokallaget må ta tak i, for ringvirkningene kan bli store og gjøre skade på lokallaget. Lokallaget bør søke å finne en nøytral tredjepart, enten fra lokallaget, administrasjonen eller andre tillitsvalgte i Norsk Folkehjelp, som kan gjennomføre en konfliktsamtale med de to som startet kranglingen i utgangspunktet (se under «Håndtering av mindre alvorlige saker» og «konfliktsamtale» i denne veilederen). Noen ganger trengs det mer enn en samtale for å løse slike problemer. Hvis lokallaget etter flere samtaler og planer for oppfølging, fortsatt ikke klarer å løse konflikten bør laget vurdere å hente inn hjelp fra andre, eks administrasjonen eller organisasjonsutvalget for å løse opp i floken. Hvis kranglingen ender opp med mer alvorlige hendelser kan det være at sanksjonsutvalget må kobles på hvis det har vært oppførsel som har gått over streken. Styret i lokallaget har et ansvar for å lande saken det krangles om, og samle styret bak den endelige beslutningen.

Alle parter må ivaretas

Sanksjonssaker kan være vanskelige for opptil flere parter. I en frivillig organisasjon knyttes medlemmene ofte tett sammen, og i mange lokallag kan både vennskapsbånd og familiebånd være sterke. Når vanskelige saker / sanksjonssaker oppstår så kan dette virke opprivende på mange i lokallaget. Det kan dannes fronter og grupper, det kan skape splid og fraksjoner, og ofte involveres det støttespillere på kryss og tvers. I håndtering av slike saker må man derfor være obs på at det er mange som kan være berørt av saken, ikke bare partene selv. Ressursgruppen eller andre ansatte man stoler på, som lokallagskontakten, kan bistå med å ivareta partene i opprivende saker, uavhengig av om de

resulterer i en sanksjon, eller bistå lokallaget med hvordan de kan gi god og hensiktsmessig støtte til disse personene.

Den som har blitt utsatt

Hvis et medlem har blitt utsatt for noe som er ugreit i Norsk Folkehjelp så skal denne personen ivaretas og få støtte og hjelp av organisasjonen. De som tør å varsle skal aldri bli utsatt for straffereaksjoner for at de varslet, men støttes i at det er riktig å si ifra når de ser noe som er feil. Dette er spesielt viktig når det er snakk om mindreårige, og hvis det de har varslet om gjelder grenseoverskridende adferd, overgrep, rasisme eller andre straffbare og/eller personlige inngripende hendelser. For mange vil det ikke være nok at den som har gjort noe får en sanksjon mot seg, og så er saken over. For at de som har varslet og/eller opplevd noe skal føle seg trygge i Norsk Folkehjelp må de oppleve støtte over tid, og få muligheten til å snakke med noen de stoler på om det ønsker det.

Den det sanksjoneres mot

Selv om den det sanksjoneres mot har gjort noe galt, for eksempel underslag fra lokallagskassa, så betyr ikke det at denne personen ikke skal ivaretas av organisasjonen. Det er mange grunner til at mennesker handler som de gjør, og for noen kan det å være involvert i en sanksjonssak utløse en livskrise, eller være en tilleggsbelastning til en livskrise. Dette er ikke en gyldig grunn til å la være å politianmelde lovbrudd eller til å ikke sanksjonere, men man kan sikre at vedkommende får de straffereaksjoner som trengs og samtidig være et medmenneske. Den som beskyldes for noe skal behandles på en ordentlig måte gjennom saksbehandlingen. Vedkommende kan være uskyldig i anklagene, og har rett til å bli hørt og få innsikt i beskyldningene mot seg.

Kontaktinfo og ressurser

For kontaktinfo til sanksjonsutvalget eller ressursgruppen, samt ressurser på håndtering av vanskelige saker, følg denne linken:

www.folkehjelp.no/trakassering

Ordlister og ordforklaring

Avvergeplikt

Avvergeplikten er §196 i straffeloven om plikt til å avverge et straffbart forhold. Du har plikt til å avverge vold og overgrep når det er sikkert eller sannsynlig at en alvorlig straffbar handling vil bli begått eller gjentatt. Å unnlate å avverge kan straffes med bot eller fengsel inntil ett år. Avvergeplikten går foran taushetsplikten.

Etiske retningslinjer¹

Tillitsvalgte og medlemmer i Norsk Folkehjelp må skrive under på etiske retningslinjer før de kan engasjere seg i aktiviteter i organisasjonen. Formålet med retningslinjene er å styrke medlemmenes sikkerhet og ansvarlighet, og å trygge alle som kommer i kontakt med Norsk Folkehjelp.

Grenseoverskridende adferd

Grenseoverskridende adferd er handlinger som bryter med andre menneskers grenser. Det kan dreie seg om vold, uønskede tilnærmelser, oppfordring om seksuelle tjenester, verbal eller kroppslig adferd av seksuell natur som oppleves ydmykende og/eller invaderende. Eksempler kan være vitser, berøring, antydninger, fremvisning av uønsket materiale på telefon mm. Innefattes også det som kalles seksuell trakassering.

Habilitet

At en person er inhabil eller ugild, innebærer at det foreligger omstendigheter som er egnet til å svekke tilliten til hans eller hennes upartiskhet. Hvis slike forhold foreligger, forutsetter reglene om habilitet at vedkommende ikke skal delta i behandlingen og i avgjørelsen av den konkrete saken. Vanlige faktorer som gjør en person inhabil er nært slektskap/vennskap mellom parter, og økonomiske interesser mellom parter eller i saken.

Konfidensielt

Fortrolig, må ikke omtales eller meddeles videre.

Overgrep

Seksuelle overgrep brukes som en samlebetegnelse og omfatter et bredt spekter av uønskede seksuelle handlinger. Dette kan for eksempel være beføling, masturbasjon, forsøk på og gjennomført penetrasjon av kroppsåpninger med penis, fingre eller gjenstand. Det kan også være seksuelle handlinger uten direkte fysisk kontakt, for eksempel på nett. Overvinne kan skje gjennom fysisk vold, trusler, makt, press, rus, manipulering eller utnyttelse av autoritetsposisjon.

Seksuelt krenkende adferd defineres også som seksuelle overgrep, for eksempel i form av verbale krenkelser, slibligheter og blotting. Et barn utsettes for seksuelle overgrep når det involveres i seksuell aktivitet det selv ikke forstår følgene av, og som det er for umodent til å samtykke til.

Personalutvalget

Personalutvalget består av styreleder og begge nestledere i Norsk Folkehjelps styre, samt leder av Sentralt Sanitetsutvalg. Vedtak fra Sanksjonsutvalget om utelukkelse i inntil fem år og eksklusjon kan ankes videre til Personalutvalget, som er forpliktet til å behandle anken i løpet av to måneder. Vedtak gjort av Sanksjonsutvalget, gjelder inntil anken er behandlet av Personalutvalget og eventuelt vedtaket er omgjort.

Rasisme

Rasisme er holdninger og handlinger hvor vi rangerer noen mennesker som dårligere enn andre på bakgrunn av utseende, kultur, nasjonalitet, etnisitet eller religion, og ikke på bakgrunn av handlingene deres. Rasisme handler derfor ikke om at man

¹ <https://folkehjelp.no/for-medlemmer> under styringsdokumenter

inndeler mennesker etter «raser» men at man benytter seg av en gruppetenking hvor man tillegger hele grupper med mennesker de samme, ofte negative, egenskapene. Rasismebegrepet inkluderer også andre minoriteter, som for eksempel LHBT (skeive) eller funksjonshemmede.

Ressursgruppen mot grenseoverskridende adferd, overgrep og vold

Ressursgruppen består av ansatte som kan bistå med råd og veiledning når medlemmer eller lokallag står oppi en vanskelig sak, og trenger hjelp til å håndtere den. Hvis man ikke er sikker på om man vil varsle om noe, eller lurer på om noe bør varsles kan man snakke med ressursgruppen og få råd. Ressursgruppen kan ikke fatte vedtak i saker – de er der for å hjelpe til med støtte og veiledning for de som ønsker det. Ressursgruppen kan hjelpe til med forebyggende arbeid, eller komme inn i lokallag for å hjelpe de å komme videre etter man har håndtert vanskelige saker. Ressursgruppen har lav terskel, det er alltid lov å ta kontakt om man lurer på noe.

Sanksjon

En vedtatt straffereaksjon mot et medlem som har brutt organisasjonens regelverk

Sanksjonsutvalget

Sanksjonsutvalget har fem medlemmer. Sentralstyret i Norsk Folkehjelp oppnevner leder og medlemmer av sanksjonsutvalget. Eksterne, medlemmer og alle organisasjonsledd kan varsle Sanksjonsutvalget om saker man mener bør omfattes av §15. Et vedtak fattet i et lokallag om suspensjon eller utelukkelse i inntil ett år kan ankes inn for Sanksjonsutvalget, som er forpliktet til å behandle anken i løpet av to måneder. Sanksjonsutvalget saksbehandler saker knyttet til tillitsvalgte, eller de strengeste sanksjonene. All dokumentasjon som er relevant for saken skal legges ved når man melder inn en sak.

Taushetsplikt

Plikt til å hindre andre i å få adgang eller kjennskap til visse opplysninger. Brudd på taushetsplikt kan medføre straff, erstatningsansvar, disiplinære reaksjoner m.m. De vanligste former for taushetsplikt omfatter gjerne opplysninger som berører en persons fysiske og psykiske helse og opplysninger som på annen måte hører privatlivet til. En har taushetsplikt dersom situasjonen tilsier eller burde forstås slik, selv om en ikke har signert på en taushetserklæring. Som fornærmet (den det er begått overgrep eller annen uønsket adferd mot) eller varsler, har en ikke taushetsplikt for det en selv har opplevd. Men dersom en får tildelt taushetsbelagt informasjon videre i saken, må en forholde seg til taushetsplikten om dette.

Tillitsvalgt

En tillitsvalgt er en person som har blitt valgt til et verv av et demokratisk organ i organisasjonen. Tillitsvalgte i lokallaget er valgt av lagets årsmøte. Eksempler kan være leder av laget, økonomiansvarlig, medlemsansvarlig osv.

Varsel

Et varsel er en melding inn til organisasjonen om at noe er galt. I teorien kan alle varsle – men saken må ha et visst alvorlighetsomfang for å kunne klassifiseres som et varsel. For eksempel er det ikke et varsel hvis man sier i fra om at man føler seg urettferdig behandlet fordi man tapte en sak på årsmøtet i laget – men det er et varsel hvis man sier i fra om noe som kan være brudd på organisasjonens interne kjøreregler, eller gjentatt dårlig oppførsel.

§15

Paragraf 15 i vedtektene² regulerer hvem og hvordan organisasjonen straffer brudd på organisasjonens regler. «Medlemmer som opptre i strid med Norsk Folkehjelps formål, vedtekter, retningslinjer eller misbruker organisasjonens navn, kan vurderes for sanksjoner etter denne paragrafen»

² Vedtektene finner du her <https://folkehjelp.no/for-medlemmer> under styringsdokumenter